

a vöröshaj csaknem nemzeti vonás. Még ott sem volt hatása ennek a sajátosan angolszász lélek gyarlóságára számító cukrovíznek. Nálunk talán egy «szőke ifjú» vagy «senemszökese-nembarna» címet kellett volna adni a könyvnek. De a mi közönségünkben az érzelgősségnek az a neme is hiányzik, ami ebből a regényből csepeg. Mindenesetre Walpole-al valami baj van.

Már csak azért is baj van, mert néha a könyv, sok jóindulattal ugyan, de csaknem jónak látszik. Kétségtelen, hogy az öt könyv közül a legjobb kiccs. Lehet, hogy ezt szánták irodalomnak.

*

Az ember megáll és csodálkozik. Az «angolság»-on nem. Biztos, hogy olyan ragyogó írók, mint Angliában, ma sehol sincsenek. Csodálkozik azon, hogy Arlent, Kennedyt, Deepinget nézik angolnak, amikor ott van *Lawrence*, *Huxley*, a két *Powys*, *Sitwell*, *Forster*, *Woolf* és még vagy egy tucat. Kalandban sincs hiány, ha már mindenesetre ilyesmiről kell szó legyen, még jó «best seller»-ben sincs. F. B. *Young* némely fantasztikus regénye egészen kitünő. *Hughes* «High wind in Jamaica»-ja nagy siker volt és nagy-szerű könyv. A «Trader Horn» nem kevésbé. *Liam O'Flaherty* van olyan érdekes, mint a ponyva, mégsem az. A kérdés, hogy miért nem ezek közül a könyvek közül fordítottak, vagyis miért nem azok közül, amikből a magyar közönségnek kétségtelen haszna van: ami stílusban «több», ami szellemileg lényegesebb? Ez nagy hiba, — mert Magyarország szegény. Épen ezért morálisan csak olyan behozatal indokolt, ami szellemiségét gazdagabbá teszi. Csak ilyesmire van pénzünk. Deepingre, Kennedyre, Arlenre, Walpolera és a meghamisított Bennetre nincs, mert ez fölösleges. kolportázs — «irodalom».

Havvas Béla.

Amor Sanetus. A középkor latin himnuszai. Babits Mihály fordítása. (Kiadja a Magyar Szemle Társaság.)

Babits Mihály nem ad számot az irodalmi nyilvánosságnak arról, hogy ihletének «égi pillanata» miért vonzotta a himnusz-költészet tárgyerületére. A jövő irodalomtudósa, aki Babits Mihályt lelkisége teremtő egészében fogja vizsgálni, bizonyára felteszi e kérdést vele szemben. Nekünk nem marad más hátra, minthogy így is, e magyarázat híján is, hálás örömmel köszöntsük munkája eredményét és meghajoljunk értékei előtt. Babits Mihály egyéniségének sok vetülete van. De írásai megrajzolta pályaképe sehol sem annyira harmonikus, kész, egységremeklés, mint e himnusz-fordításaiban. Szinte tollunkon kísért a szó, hogy kimondjuk: *ez és így* egyszerre — amint a kötetben együtt van, — ez az igazi Babits-arc. A bevezetésben az esztéta, a fordításban a tudós költő ragyogó formaereje, nyelvművészete, alakító izlése, erős intellektuális élménykeresése és — ami jólesően meglepő — élményharmonizálása, együttesen, modorosság nélkül, őszintén adják ezt a Babitsot, akinek minden más írása csak fájdalmas részlet műveltségét, századjellegiségét vívódóan átélő magakereséséből. Ne engedjünk át itt minden érdemet a fordítás tárgyi elemeinek. A fordítás tényének, a kiválasztás szempontjainak is adjunk jelentőséget, többet, mint esztétikait, talán azt, amit így lehetne nevezni: «Sehnsucht aus Ich-Kampf».

Középkori anyagának megfelelően, Babits Mihály valósággal középkori módszerrel végezte fordítói munkáját: mindvégig kegyeletes pontossággal, szinte személytelenül kitarított az eredeti szöveg-tisztelet filológiája mellett. Nem ejt el a szövegből semmit: sem egy ritmus-rebbenést, sem a legjelentéktelenebb szót, amelyen esetleg megfordulhat a fordítás ize. Nem magya-

ráz, nem értelmez, hanem igazán fordít. Babits nyelv-esztétikai érzéke soha ilyen finomultan gyengéd, figyelmes, óvatos és mégis virtuóz módon nem kápráztatott, mint itt. Szavai az eredeti szöveg latin szókinccsének száraz, de éles világosságában ragyognak; ezek is, mint amazok, kényes fogalomszók, amelyeknek inkább logikai érzet-elemük, mint gondolatomlasztó hangulati kisugárzásuk van. A ritmus nem is a szavak időbeliségének rendjéből, mint tartalmuk metafizikai hullámszámból patakzik elő. De viszont ott, ahol nem teológiai elvontság, hanem misztika a költemény élmény-anyaga, páratlanul dús, meleg, érzékeny szavakat használ, amelyekben az átélés lassú, mélyből jövő derengésén át világosodik, csordul a tudatba a megtapasztalt igazság édessége. Babitsnak ez az esztétikai művészete kitűnően fedezi a középkor naiv realizmusát, nem oldja fel a valóságot, nem teszi bonyolulttá annak sem közvetítését, sem a lélekbe való fölvételét. Néha azonban ráfeledkeznek arra, hogy a középkori költői lelkiség «keretei» között kell maradnia, ilyenkor kilép a szöveg tárgyi igényiségéből s egy pilanatra, valami jóleső magaadó szabadsággal, a saját nyelvképzetének odakívánczoló bravúrját állítja oda. Készséggel elismerjük, hogy a történeti elvszerűség sokszor zavarja az esztétizmus önálló hatásait, s e kettő nem mindig hangolható össze. De viszont egy történetileg feltételezett s adott anyagon nem lehet korlátlan az esztétikai szabadság bizonyos immanens vonások sérelme nélkül. Így tehát bármilyen művészi kifejezésértéke van is az ilyen összetételeknek önmagukban: hullt ember (91. l.), csend-szivárvány (113. l.), ölelés-iga (207. l.) stb., de középkori stílus-jellegű szövegből kiütköznek s nem az adott anyagot, hanem a modern stílusművészt, ennek tömörítő, összevonó asszociációit, intellektualizmusát mutatják, amelyeket a naiv fel-

soroló szent csodálkozással minden részleten elmerengő, esetleg szójátékos középkori stílus-képzület nem ismer.

Verselés szempontjából Babits Mihály remekelt. Művészete nem az eredeti ritmusforma magyar szövegű fölzendítésében tűnik ki, hanem a legkisebb részletnek: a sort élénkítő, színező középrím hangjátékának briliáns visszaadásában. Legyen szabad e szempontból utalnunk a Stabat mater dolorosa, s főképp Pázmány Péter himnusára, amelyekben a rímek belső felcsuklása, egymásfelé összehajló bongása, aztán szétcsapó kizengése, a verssor ütemes, rikoltó megszaggatása szinte zenei kísérelje annak a kegyelmi percnek, amikor a fájdalom vagy a csodálkozás megérinti s megérszketeti a lelket. Participatio lucis Dei — mondja ilyenkor a középkori filozófia.

Babits Mihály e fordításával munkássága legszebb és legfinomabb értékéhez jutott el. *Brisits Frigyes.*

Pavel Ágoston : Vak völgy ölen így zsolozsmázok. Versek. (A *Nemzedékek* kiadása. Szombathely.)

A «*Nemzedékek*», mely Prohászka Ottokár fényes nevével indult első számában, mind serényebb egymásutánban adja ki a dunántúli írók műveit, úgy, hogy kiadványai e könyvvel harmincnyolc kötetre szaporodtak. E művek közt 14 verskötet van s ha számbavesszük, hogy a kiadók rendszeren elég jól ismerik az olvasókönység szükségleteit, arra következtethetünk, hogy Dunántúl elég nagy a versolvasók száma. A költők között több jóhangzású név szerepel (Kocsis László, Finta Sándor, Ósz Iván, Móra László stb.) s ezek közé tartozik a fenti verskötet szerzője is, kinek nevét részben itthon, részben erdélyi szépirodalmi lapokban láttuk s jegyeztük meg.

Pavel Ágoston versei különböző hatásokat tüntetnek fel. A versformá-